www.svoboda-news.com

Published and distributed under permit (No 299) authorized by the Act of October 3, 1917, on file at the Post Office of Jersey City, New Jersey. — By order of the President, A. S. BURLESON, Postmaster General

СВОБОДА

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

SVOBODA

UKRAINIAN DAILY

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ — РІК XXIX. ЧИСЛО 79. ДЖЕРЗИ СИТІ, Н. ДЖ., ВТОРОК, 5-го ЦВІТНЯ, 1921. — VOL. XXIX. No. 79. JERSEY CITY, N. J., TUESDAY, APRIL 5, 1921. — THREE CENTS

ПЕРЕД НОВОЮ СЕСІЄЮ КОНҐРЕСУ,

НАДЗВИЧАЙНА СЕСІЯ КОНҐЕСУ МАЄ ПОЛАГОДИТИ НАЙВАЖНІЙШІ СПРАВИ ВНУТРІШНЬОЇ І ЗАГРАНИЧНОЇ ПОЛІТИКИ.

ВАШИНҐТОН, Д. К., 4. цвітня. — Надзвичайна сесія 67-го Конґресу, яка зачинається в другий понеділок, 11. с. м., має богато пильних і важних справ до обговорення і полагодження.

Ся перша сесія Конґресу від 8 літ за республіканської адміністрації, передовсім займеться внутрішніми домашніми справами, але також не мине і справ граничної політики.

Промислова кріза в Америці і занепад економічний в Европі є сьогодня найпершим питанням, яке виждає заради. Длятого яко перші справи в Конґресі будуть видвигнуті: справа промислової реконструкції; справа зменьшення заробітних платень і перевозових цін; ревізія податків і тарифових законів.

З міжнародньої політики найважнійшими справами, які будуть видвигнуті, є справа прийняття резолюції про проголошення мирового стану між Злученими Державами і Німеччиною, а також справа міжнародньої інституції, яка би заступила теперішню Лігу Народів.

ФРАНЦІЯ НЕ ВПИРАЄТЬСЯ ПРИ ТІМ, АБИ АМЕРИКА ДАЛІЙ БУЛА У ВОЄННІМ СТАНІ З НІМЕЧЧИНОЮ.

ВАШИНҐТОН, Д. К., 4. цвітня. — Франція заявила через свого надзвичайного посла, Рене Вівіяні, що вже більше не буде противитись резолюції сенатора Накса з Пенсилвенії, яку він має наново внести в сенаті, щоби Конґрес ухвалив, що воєнний стан між Америкою і Німеччиною скінчений.

Вівіяні відбув довшу конференцію з сенатором Наксом, почім заявив, що не противиться його мировій резолюції, додаючи, що французький нарід досі поправді не розумів сеї резолюції.

Він заявив вкінці, що французьке правительство не буде наставати на тім, аби Америка вела таку політику, що продовжала би воєнний стан Америки й Німеччини.

„Найбільше значіннє має для Франції — сказав він — прихильність американського народу".

НОТА ГЮЗА ДО АНҐЛІЇ ДОМАГАЄТЬСЯ ПРИЗНАННЯ ПРАВА АМЕРИКИ В СПРАВІ ЗДОБУТИХ КОЛЬОНИЙ.

ВАШИНҐТОН, Д. К., цвітня. — Британське правительство має сього тижня одержати відповідь від державного секретаря Гюза на останню британську ноту в справі Мезопотамії.

В сій ноті, як запевняють, Гюз заявився за признанням прав Злучених Держав, яко учасника війни і побіди у світовій війні, в справі розділу і мандатів над кольоніями, здобутими від Німеччини.

ГЮЗ ВИСЛАВ НОТУ ДО НІМЕЧЧИНИ ПРО СТАНОВИЩЕ АМЕРИКИ ДО СПРАВИ МИРА.

ВАШИНҐТОН, Д. К., 4. цвітня. — Державний секретар Гюз вислав ноту до Німеччини, в якій повідомляє, що американське правительство стоїть при тім, що Німеччина мусить приняти одвічальність за війну і мусить заплатити воєнне відшкодованнє аліянтам, згідно зі своєї економічною спроможностю. Ся нота вказує, що Америка не гадає цілком усунутись від европейських справ.

Ноту вислано до американського комішенера в Берліні, Лоринґа Дрессела з порученнєм щоби вручив копії ноти німецькому правительству і аліянтським представникам в німецькій столиці.

ВІДПОВІДЬ АМЕРИКАНСЬКОГО ПРАВИТЕЛЬСТВА ФРАНЦУСЬКОМУ ПОСЛОВИ.

ВАШИНҐТОН, Д. К., 2. цвітня. — Французький надзвичайний посол до Америки, Рене Вівіяні, одержав сьогодня від американського правительства відповідь, як воно ставиться до його місії.

В тій відповіді сказано:

1. Німеччина мусить „признати одвічальність" за війну.

2. Вона мусить заплатити відшкодованнє, згідно зі своєю економічною спроможностю.

3. Її спроможність до плачення мусить бути оцінена справедливо.

4. Довги аліянтів Америці остають надалі всилі, але американське правительство не буде вимушувати скорої і точної сплати.

СТРАЙК 15,000 БУДІВЛЯНИХ РОБІТНИКІВ В БОСТОНІ СКІНЧЕНИЙ.

БОСТОН, МЕСС., 4. цвітня. — Страйк 15.000 будівляних робітників, який там тривав від 19. січня с. р., скінчився дня 1. цвітня с. р.

В понеділок, 4. с. м. всі робітники вертають до праці.

За підставу угоди принято, що одна година праці має бути плачена по $1.

ЕКСПОРТ БАВОВНИ ДО НІМЕЧЧИНИ І БЕЛЬҐІЇ.

ВАШИНҐТОН, Д. К., 4. цвітня. — Члени Конґресу заявляють, що сьогодня відбудеться конференція з банкирами з полудневих стейтів у справі продажі Німеччині і Бельгії 1 міліона заоів бавовни.

Сею справою займається нова експортова корпорація, орґанізована в Ню Орлінс.

ПЕНСИЛВЕНІЙСЬКА ЗЕЛІЗНИЧА КОМПАНІЯ ХОЧЕ ОБТЯТИ ПЛАТНІ РОБІТНИКАМ.

З Питсбурґа доносять, що дня 2. цвітня с. р. відбулась тут друга конференція між представниками Пенсилвенійської зелізничої компанії і її робітників над справою знижки платні робітників.

Представники компанії кажуть, що в 1915 році вона видавала з узисканого одного доляра лише 46½ цента на платні, а торік давала вже 71 центів. Длятого компанія хотіла би обтяти яких 20% теперішніх платень робітників.

Серед робітників є спротив проти знижок платні.

В АМЕРИЦІ ПЮТЬ БІЛЬШЕ ШАМПАНСЬКОГО ВИНА НІЖ ДАВНІЙШЕ.

З Вашинґтону доносять, що в останньому році далеко більше спроваджено до Америки шампанського вина з Франції аніж попереднього року. В 1919 році спроваджено шампана за $1.158, а в 1920 році за $384,391.

Спроваджують його яко лічничі вино, бо тілько на таке власти дають дозвіл. Були заходи спроваджувати шампана яко літурґічне вино, але власти не дали дозволу.

ПІДВИШКА ПЕРЕВОЗОВИХ ЦІН НА КОРАБЛЯХ.

По скінченю війни настала буда війна між корабельною спілкою „Френч Аатлетик" і французькою лінією з причини, що та лінія не хотіла приступити до спілки, спілка приймела тягарові посилки до Европи по дуже низких цінах. Одну тону перевожено за 2 доляри. Тепер та війна скінчилася, з користю для компаній корабельних, а зі шкодою для посилаючих товари до Европи.

Ціна за перевіз одної тони підвисшена тепер кілька разів. Наприклад за 1 тону рільничих знарядів платиться 8 долярів, а загальна ціна за перевіз одної тони товарів підвисшена з 4 на 16 долярів. Перевіз одної бочки нафти підвисшено з 75 центів на $2.25.

СЛАВНИЙ УЧЕНИЙ АЙНШТАЙН ПРИЇХАВ ДО АМЕРИКИ.

В суботу приїхав до Ню Йорку з Німеччини професор Алберт Айнштайн, славний з того, що відкрив теорію відношення між часом і простором.

Він є з роду Жид, а з політичного переконання сіоніст, приклонник відбудовання жидівської держави в Палестині.

Він приїхав до Америки, щоби разом з д-ром Хаймом Вайцманом, президентом Сіоністичної Орґанізації Світа, розвести аґітацію серед Жидів в Америці за складками на основанне жидівського (еврейського) університету в Єрусалимі, в Палестині.

Тисячні товпи Жидів їх витали, але вони не хотіли висідати з корабля в суботу днем, щоби не нарушити шабасу. Висіли аж по заході сонця.

УКРАЇНСЬКІ ЖИДИ ОРҐАНІЗУЮТЬ БАТАЛІОНИ САМООБОРОНИ.

Київські Жиди зорґанізували кілька баталіонів самооборони. Кождий баталіон складається з 200 до 500 людий. Де є такі баталіони самооборони, там нема погромів.

ПРОФЕСОР УБИВ ТОВАРИША І СЕБЕ.

В Сиракюз, Н. Й., дня 2. с. м. застрілив професор Годмс Беквид свого товариша професора Джана Германа Вортона.

Оба вони учили в колеґії бизнесової адміністрації в Сиракюз. Беквид був дуже нервово розстроєний, особливо в недавнім часі, коли дізнався, що з кінцем року має стратити заняттє.

ПОВСТАННЄ У ВЛАДИВОСТОЦІ.

Російські монархісти зробили недавно змову, щоби заняти місто Владивосток, над Тихим Океаном на Сибіри. Увійшовши в порозуміннє з ґенералом Капплем, анти-большевицьким лідером на Сибіри, вони почали оружне повстанне проти теперішного правительства Владивостоку, котре править містом за згодою японських імперіялістів. Власти Владивостока довідалися про змову завчасу і приготовилися відповідно. До того, як повстанці почали битву на вулицях міста, Японці заждали від обох сторін перестати боротьбу. Вправді війска теперішного правительства без труду вперли повстанців, але Японці приказали розброїти не лише повстанців, але й оборонців міста, бутімто тому, що межи ними є богато готових пристати до повстанців. Пізнійше Японці згодилися віддати оруже, але Росіяни мусіли вперед згодитися, щоби Японо полагодив цілу справу, що він очевидно зробить після свого інтересу. Ґенерала Льовхвицкого та ще чотирох офіцерів, котрі провадили бунтом, арештовано, але зараз пущено на волю.

ПЕТЛЮРА ВИДАЄ ВІДОЗВУ ПРОТИ ПОГРОМІВ.

До нюйорського „Форверса" доносять з Берліна, що Петлюра видав проклямацію до українського населення, в котрій завзиває його, щоби воно охороняло українських Жидів перед погромами, щоби воно розстрілювало усіх погромщиків та що всі погромові банди мають бути суджені воєнним судом.

БІЙКА МЕЖИ ПОЛІЦІЄЮ ТА АЙРИШАМИ В АНҐЛІЇ.

Боротьба межи Айришами та анґлійською поліцією уже перенеслася до самої Анґлії. Дня 3. цвітня прийшло до боротьби межи ними в місті Манчестері. Хтось пробував підложити огонь під три великі готелі в місті та два магазини. Поліція гналася за підозрілими людьми і зайшла до Ерскін Стріт Клаб, в котрім є богато Айриців. Коли поліція підійшла до дому сего клюбу, з дому привитали її вистріли з револьверів. Поліція дишла сторожів коло дому, а сама дофнулася, поки на місце не приїхала велика сила поліції. За чверть години 100 полісменів уже добувалося до дому. Але тут молодий мущина стояв в дверох та стрілами ранив одного полісмена. За те його другий полісмен положив трупом. По одно-годинній боротьбі поліція здобула дім і забрала з нього богато оружа, кілька камінних начинь, нових нафти, та других предметів, котрих, як каже поліція, уживано до підпалу готелів. Убито лізнано як Джана Моргана, молодого Айриша. Поліція арештувала 20 осіб. Підчас битви ранено легко 4 полісменів.

БУДІВЛЯНІ РОБІТНИКИ В ШИКАҐО ВІДКИНУЛИ ЧЕРЕЗ РЕФЕРЕНДУМ ЗНИЖКУ ПЛАТЕНЬ.

ШИКАҐО, ІЛЛ., 4. цвітня. — Рада будівельних промислових робітників, яка стоваришує 58,000 робітників, піддала під референдум пропозицію будівельських контракторів, щоби зменьшити заробітну платню.

Контрактори предкладали, щоби обтяти платню механіків з $1.25 за годину праці на $1.00, а звичайним робітникам з $1.00 на 70 центів.

Се предложенє в референдум відкинено.

АЙРИШСЬКА РОБІТНИЧА ПАРТІЯ ГОТОВИТЬСЯ НЕ ДО ЗГОДИ, А ДО ДОВГОЇ БОРОТЬБИ.

ДАБЛИН, (Ірляндія), 3. цвітня. —Показується, що послідні зусилля Анґлії до полагодження айришського питання через заведенне автономії Ірляндії не вдоволяє Ірляндії.

Айришська Робітнича Партія видала відозву до населення Ірляндії, в котрій взивається населенне, щоби приготовилося до довгої боротьби, котра буде тревати може рік, може два, за котрий то час народ Ірляндії повинен віддати все своє майно і всі свої здібности на службу народови.

ПОЛЯКИ МАЮТЬ СУДИТИ БАЛАХОВИЧА.

Польське воєнне міністерство постановило розслідити поступованнє Балаховича і евентуально передати його воєнному судови.

ЗАСУНУЛАСЯ ЗЕМЛЯ НА ПЯТЬ МИЛЬ ЗАВДОВШКИ.

З Неаполю, в Італії, доносять, що зливці дощі, котрі тревали кілька днів, спричинили засуненнє землі на просторі пяти миль. В наслідок засунення землі села Горне і Фраті, коло міста Ферруціяно, в Калябрії (південна Італія) зовсім знищені. Земля засувалася так поволи, що мешканці сіл могли усі утечи, але їх доми, дерева і виноградники пропали під землею.

КАРОЛІ ДІСТАВ ДОЗВІЛ ЖИТИ В СЕРБІЇ.

Граф Михайло Каролі, проводник угорської независимої партії, котрий свого часу правив Угорщиною, а від большевицького перевороту перебував поза границями краю, був недавно прогнаний з Італії італійським урядом. Тепер доносять з Югославії, що сербський уряд дав йому дозвіл жити в Сербії. Він має поселитися в Дубровнику.

ВІЧЕ В НЮ ЙОРКУ, 20. МАРТА.

Сумно споминати, а годі мовчати,
Як большевики всі почали кричати
Що не треба віч нам на тее скликати,
Що бідних в краю тепер ратувати,
І оже гуляли, а другі ревіли,
Третї мов собаки знова скавулили;
Не дадуть нікому вони говорити —
За образу Либи готові забити;
Поганці всталі, не мають сумлїнє;
Вони продовжають всім бідним тер- (пінє;
Кричать — репетують, щоб бідним (не дати
Щоби в Галичину гріш не посилати,
Лиш щоби її гроші дати їм на „Вісти"
Щоби вони, бидни, мали за що їсти.

Д. Бурбела.

Ню Йорк, Н. Й.

Зелізничі і транспортові робітники заявляються за майнерами.

ПОСТАНОВЛЯЮТЬ ПОМАГАТИ МАЙНЕРАМ, ХОЧБИ ТРЕБА СТРАЙКУВАТИ.

ЛОНДОН, 3. цвітня. — По всій Анґлії відбувалися нині збори юнії зелізничих та транспортових (перевозових) робітників. На усіх робітники заявилися станути плече об плече зі страйкуючими майнерами, навіть хочби треба було вийти на страйк самим.

ВОДА ЗАЛИВАЄ МАЙНИ, СПРИЧИНЯЮЧІ ВЕЛИКІ ШКОДИ.

ЛОНДОН, 2. цвітня. — З усіх усюдів доносять про страшні шкоди, спричинені страйком робітників, працюючих при помпах. Так приміром в шістьох вуглевих копальнях округа Стрефодшер шкоду обчисляють уже на який мілїон фунтів штерлінґів (коло 4 мілїонів долярів).

Не менче грізне положенне по других округах, спеціяльно в Шотляндії. В декотрих округах добровольці позгоршувалися до помп і стараються недопускати до затоплення майн. Все таки праця добровольців не помагає усюди: в одній майні в Полудневій Валії вода біжить у майну зі скоростю 15.000 гальонів на годину.

СТРАЙКАРІ ПРИМУШУЮТЬ СКЕБІВ ПОКИДАТИ РОБОТУ.

В окрузі Файф страйкуючі робітники, в сиді 2 тисяч, помашерували походом до майн та дали тим робітникам, що там працювали, пів години часу на полишенне роботи.

В місцевости Лочор властителі копалні просили страйкарів, щоби вони позволили їм отворити воздушні рури, щоби здержати наплив води на шість тижнів, але страйкарі не дозволили.

КАРЛО, ВИПРАВДУЮЧИ Я ХОРОБОЮ, НЕ ХОЧЕ ПОКИДАТИ УГОРЩИНИ.

ШТАЙНЕМАНҐЕР, Угорщина, 3. цвітня. — Бувший цісар Карло лежить хорий на бронхіти. Будапештенські лікарі видали булетин, в котрім кажуть, що він має горячку, тяжкий кашель, не має апетиту і мусить лежати в ліжку.

ЛОНДОН, 3. цвітня. — Депеші з Відня доносять, що Карло заслаб через за велике напруженне підчас принять в епископській палаті Мікеша.

Поїзд, котрий має відвезти Карла до Швайцарії, стоїть готовий на полудневім двірци у Відни, готовий до виїзду кождої хвилі. Ним має поїхати трох антантських офіцерів та трох соціялістичних послів, але покищо ще нема жадної вістки, коли він має виїхати.

БОЯТЬСЯ, ЩО ХОРОБА КАРЛА „ДИПЛЬОМАТИЧНА".

ВІДЕНЬ, 3. цвітня. — Хоробу Карла уважають у Відни за дипльоматичну хоробу, хоч Карло просив аліянтських представителів післати йому аліянтського лікаря.

Відкладанне виїзду з Штайнамангер виканує напруженнє в Празі і Білгороді. Як кажуть, чеський та сербський уряди скоро поробляють кроки, щоби приспішити виїзд Карла з Угорщини.

КАРЛО НЕ ДУМАЄ ПОКИДАТИ УГОРЩИНИ.

ШТАЙНЕМАНҐЕР, Угорщина, 3. цвітня. — Ґазетярські кореспонденти, котрі приїхали сюди та говорили з людьми, що стоять близько Карла, кажуть, що серед оточення Карла панує переконанне, що Карло навіть не думає покидати Угорщину. Кажуть, що Карло так довго не думає покидати Угорщини, як довго проти нього не вишлють французького або анґлійського війска.

Ґазетярі мають враженнє, що за Карлом стоїть вся угорська армія та що за його поворотом заявляється також місто Будапешт.

Тимчасом увесь двір Карла на своїм тимчасовім приміщенню в епископській палаті має вигляд веселого табору гарно вистроєних офіцерів. Серед дворян панує запал.

ПОЛЯКИ НЕГОДУЮТЬ НА СВІЙ УРЯД ЗА НЕВДАЧУ В СПРАВІ ГАЛИЧИНИ.

Західно Українська Аґенція подає слідуючу новинку, надруковану у віденській часописи „Дайтшес Фолькеблят" з дня 15-го марта 1921 року:

ПОЛЬЩА ТА СХІДНО-ГАЛИЦЬКЕ ПИТАННЄ.

КРАКІВ, 14. марта. — „Нова Реформа" критикує острими словами недавну політику варшавського правительства супроти Східної Галичини та ганить його за невідповідне поведенне, котрого воно допустилося в той спосіб, що не перепустило до преси, польської та української, вістки про рішенне Ліґи Народів про державно-правне становище Сх. Галичини.

(Тут „Нова Реформа" подає дослівно рішенне Ради Ліґи Народів, котре уже було подане в нашій часописи.)

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUND ED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES. | ПЕРЕДПЛАТА.

Three cents the copy.		Поодиноке число три цента.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00

Foreign and Jersey City Rates.

		В Джерзи Сити і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів

Телефон „Свободи": 496 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

УКРАЇНСЬКІ ГРОМАДИ!

ОРГАНІЗУЙТЕСЬ ДЛЯ НЕСЕННЯ ПОМОЧІ СТАРОМУ КРАЄВИ!

ВІДСИЛАЙТЕ ЗБІРКИ СЕЙЧАС, І РАТУЙТЕ ГОЛОДНИХ, ХОРИХ, ВДІВ І СИРІТ!

ПОДАВАЙТЕ ДО ВІДОМА ЧЕРЕЗ ГАЗЕТИ, ЩО ВАША ГРОМАДА ЗРОБИЛА ДЛЯ РАТУНКУ РІДНОГО КРАЮ!

Галичани при роботі.

Галицькі Українці мимо тяжкого лихоліття і мимо того, що хвилево впали в лядьке ярмо, не піддаються недолі, але борються і працюють.

Ляхи не допустили української молодіжі до висших шкіл у Львові і не позволили оснувати українського приватного університету, — понад 1000 українських студентів виїхало за границю, де вчаться в чужих університетах або у своїм приватнім у Відні.

Замикають Ляхи і мучать свідомих і завзятих Українців, а між ними передівсім українських жовнірів — наші братя ратують їх при помочі Українського Горожанського Комітету.

Переслідують Ляхи независиму українську пресу, а наші братя останні центи складають і таки її удержують.

Далі вони закладають приватні українські школи; заложили новий фонд під назвою „Учітеся, брати мої" для просвітних цілий.

Заложили новий український музей у Львові.

Свято Шевченка обходили торжественно в цілому краю, по всіх містах, по селах, в школах і товариствах. В самому Львові відбулось 21 Шевченківських обходів одного дня.

А американські Українці замісць їхи слідом своїх старокраєвих братів ждуть та вижидають спасення.

Конфіската львівських українських газет за постанови Ліґи Народів.

Львівські українські часописі, діставши з Парижа рішення Ради Ліґи Народів про Східну Галичину, помістили їх на чільному місці на першій стороні, ОДНАЧЕ ПОЛЬСЬКИЙ ПРОКУРАТОР ІХ СЕЙЧАС СКОНФІСКУВАВ.

Ті рішення помістили польські газети у Варшаві, де нема української небезпеки, а вже польські газети у Львові одержали поліційний наказ тих рішень не містити, аби це не викликало занепокоєння в краю, а в українських газетах їх сконфісковано.

Як звісно, в тих рішеннях Ради Ліґи Народів сказано, що СХІДНА ГАЛИЧИНА НЕ НАЛЕЖИТЬ ДО ПОЛЬЩІ; що ПОЛЬЩА НЕ ДІСТАЛА НАВІТЬ ЖАДНОГО МАНДАТУ НАД СХІДНОЮ ГАЛИЧИНОЮ, ТА ЩО ВЛАСТЬ НАД СХІДНОЮ ГАЛИЧИНОЮ МАЮТЬ АЛЯНТИ І СОЮЗНІ З НИМИ ДЕРЖАВИ, ЯКІ Є П ПРАВНИМИ ВЛАСНИКАМИ.

Про сі рішення вже знає цілий світ, лише не вільно з польської ласки знати тому краєви, про який власне в тих рішеннях говориться.

З польської ласки не вільно того знати 4 мілінонам галицьких Українців, аби не дізнались, що цивілізований світ не признає польського нападу і розбою, та щоби не бунтувались проти злочинного наїзника.

Не вільно теж знати того 700.000 Полякам із Східної Галичини, аби не зневірились в польське панованє в тім краю і в силу Польщі у світі.

І не вільно знати того також 700.000 східногалицьким Жидам, аби дальше можна їх дурити, що Східна Галичина то „малопольска".

Польські наїзники просто з моста заборонили цілому населенню нападеного ними краю знати правду, сподіваючись, що то їм поможе удержати „спокій" в тім краю і поширити зневіру серед українського народу, щоби в зневірі упав на дусі і приняв спокійно ляцьке ярмо.

Але се вже Ляхам не вдасться. Бо вже й вони не мають сили цілком скрити правди, а як скрито якийсь час, то остаточно ще гірше на тім вийдуть, бо і сей злочин ще буде свідчити проти них.

Є ще на світі люди, що викриють перед народами, перед Лігою Народів і перед народом Галицької України закриту Ляхами правду.

А коли осеню Ліґа Народів збереться, то і ся конфіската буде добрим документом проти польського наїзника.

Для сумної памяти треба занотувати, що в Америці ПОСТАНОВИ РАДИ ЛІГИ НАРОДІВ СКОНФІСКУВАВ РЕДАКТОР СКРЕНТОНСЬКОЇ „НАРОДНОЇ ВОЛІ".

Він ширив свої блудні погляди, які тільки Польщі можуть вийти на користь, що всяка оборона Східної Галичини нічого не поможе, бо вже все пропало, — а коли показалось, що се не правда, він промовчав постанови Ради Ліґи Народів, словом, немов польський прокуратор...

ПРИДНІПРЯНЕЦЬ ПРО ГАЛИЦЬКУ АРМІЮ.

Часто можна вичитати в газетах противуставлене двох частин українського народу: Галичан та Придніпрянців. О скілько йде о ріжницю культури і політичної свідомости — то ріжниця справді і велика. Галичане переважно письменні і дуже свідомі; придніпрянські маси звичайно неписьменні мало свідомі. Се є природний наслідок того, що Галичане через 50 літ мали конституцію, а Придніпрянці ні.

Але коли хто розуміє ріжницю в той спосіб, що противуставить Галичан і Придніпрянців як два противні собі народи — сей робить велику помилку. **Між Галичанами а Придніпрянцями як такими прірви нема!** Коли є прірва, то є вона лише між поодинокими групами людий без огляду на се, чи то Галичане чи Придніпрянці. І то є прірва саме на точці політики уряду Петлюри супроти Галичини. Такі визначні і заслужені Придніпрянці як проф. Грушевський, Винниченко, Ліпінський, Дм. Дорошенко, ген. Греків, О. Макаренко (соц. самостійник, а не член Директорії), Кривенький (б. міністр фінансів), Чикаленко (Стариший) і т. д. не поділяють ні трохи польонофільської політики т. зв. укр. соціял-демократів (Мартоса, Андр. Левицького, Безпалка, Вітика), котрі держали і держать до сегодня уряд Петлюри в своїх руках. Навпаки! вони осуджували її нераз голосно і явно як політику крайно шкідливу для загально-укр. справи. Натомість — річ характеристична! — нема ні одного висловлу сих визначних мужів супроти Галичан, гал. армії чи гал. уряду. З другого боку і в т. зв. придніпрянськім уряді були і є деякі Галичане, іменно одиниці, що для амбіції чи гарних доходів пирають польонофільський курс та продають Галичину Ляхам. На щасте — їх дуже обмаль.

Вже з тих фактів виходить, що противуставлене Галичан та Придніпрянців є цілком сховне. Зачали се в Каменцю Подольскім власне згадані польонофіли тоді, як зачали потайні переговори з Польщею. В своїх газетах вони звели крик, буцім-то Галичане є москвофіли та видумували всякі брехні або перекручували факти. Рівночасно робили все можливе, щоби тільки знищити окрему гал. армію та гал. уряд, **котрі стояли на перешкоді їх спілці з Ляхами.** Робили се — доки не осягли своєї і доки не запрацали Ляхам за миску сочевиці Галичини, Холмщини, Підляша і зах. Волині. Значитті люде, що держали в своїх руках уряд Петлюри, трималися тактики того злодія, що сам репетує: „ловіть злодія!" — аби сим робом збаламутити людий. І се їм вдалося. Чимало людий, навіть тут в Америці, далося зловити на ту хитрість.

Але — скоро ще пізнійше — правда вийде все на верх, наче та олива, що все спливе по воді. І люде спізнають правду чимраз більше, а брехня мусить згинути. Ось оголосили свої спомини саме з зв. каменецького періоду Осип Назарук та др. Мишуга, оба зразу великі прихильники Петлюри. А з тих споминів виходить, як вони гірко розчарувались, як їх серця кервавились, глядячи на божевільну „політику" Мартоса і товаришів, як руйновано з розмислом гал. армію со одиноку власне підпору укр. держави — бо потайки вже накладано з... „товаришом" Пілсудскім. Але Назарук і Мишуга Галичане. І дехто може сказати: вилізла галицька душа з обох!

Та ба! але й бо деякі Придніпрянці зачинають писати свої спомини, а з них виходить те саме. Ось-так приміром у віденській „Волі", виданій Придніпрянцями, появились у випуску чисел 6. за сей рік дуже замітні спомини придніпрянського полковника Віктора Завадського власне з т. зв. каменецького періоду під заголовком: „Як ми мандрували". Подаємо з тої просторої статті лише що-найважнійше.

Полковник Завадський починає ту часть своїх споминів з половини червня 1919 і по короткім вступі пише так:

„В той час наша армія самостійно провадила збройну боротьбу з Совітською Росією, але сили були нерівні і після перших успіхів українського війска, особливо Запорізького Кошу, що під командою отамана Сальського дійшов майже до м. Винниці, війско мусіло відступати в керунку на Камянець; це було поміж 1—15. липня 1919 р. Головний Отаман Петлюри разом з заступником Голови Ради Народніх Міністрів Лівицьким подались до Диктатора Галичини Петрушевича, щоб просити про військову допомогу.

„Не зважаючи на попередні непризнані стосунки між галицьким та наддніпрянським урядами, Диктатор Евген Петрушевич, цей правдивий патріот і найщахотійша особа, вповни зрозумів і надіслав 2 галицьких бриґади в напрямку Чорного Острова. Це особливо було цінно, бо в той **самий час галицька армія ледве відбивала від перевантажуючих сил польських,** що йшли під командою ґенерала Галера. Але, на жаль, галицькі бриґади не спромогли дати серьозної допомоги, вони ніяки попали селяне і тих дві бриґати було абсолютно розпорошено і знищено".

„Тим часом большевики наближались до Камянця; вже взято Проскурів, Ярмолинці, Дунаєвці; ще 2—3 дні і большевики будуть у Камянці...

„Тут знову нас врятувало чудо, але **чудо, що було сполучене, на превеликий жаль, з драмою Галичан.** Боротьба стомленої, **без набоїв та амуніції,** галицької армії з свіжими військами ґенерала Галера стала вже неможливою і Диктатор Петрушевич, порозумівшися з нашим урядом і склавши з ним певні умови, наказав галицькій армії перейти через Збруч на терен Поділля.

„Разом з армією посунуло з Галичини богато видатних галицьких діячів і цілий цивільно населення, що не побажало лишатися під польською окупацією. Перехід армії почався 16. липня 1919 р. і продовжався 2 або 3 дні, бо, через безнастанне чередою йшло змучене галицьке війско, а за ним сунуло нещасливе цивільне населення; нам, що вже пів року перебували на стані інтернацій, особливо тяжко було дивитися на цю сумну картину... **Вплив регулярної, добре вишколеної армії зараз же відбився на загальному військовому стані; коли під Проскуровом большевики побачили регулярні полки галицької армії, вони тікали тільки від одного зовнішнього вигляду...**

„В той час владу тримали в своїх руках центральні комітети партій соціялістів-революціонерів та соціялістів-демократів, з якими дуже разувався і сам Головний Отаман Петлюра. З членів цих партій виключно складалися міністерства цього уряду, **що не зважаючи на допомогу галицької армії, яка она тільки і врятувала стан уряду, надзвичайно вороже поставились до Диктатора Петрушевича,** і ціле одно бойкотував його, а з другого — недвозначно хтів зліквідувати галицький уряд, а Петрушевича — **в маленькому місті Камянці,** що був за столицю; і це в той час, коли міністерство внутрішніх справ мало деяка кількість сот урядовців...

„З цього приводу наш талановитий Павло Мазюкевич склав вступного віршу, але, на жаль, я памятаю тільки перший абзац, правда найбільш цікавий:

Політичні наші діти
Зарослися два повіти;
Уже ждуть, не дождуться
Творять право інстинктивно.
З світлим прапором свободи
Зуживають самоходи".

„Помірковане громадянство ясно бачило всю хибність соціялістичного урядування, але воно було дезорганізоване і не могло не тільки впливати на хід подій, а навіть сказати свого слова".

Отсе головні виривки з просторої статті полк. Завадського, що розглядається Гал. Армії і гал. уряду. І дальше є дуже богато цікавого в тій статті, як то розважні Придніпрянці Хотіли направити се лихо, як ходили в депутації до Петлюри, аби завернув з хибної дороги і поклікав всі розумні партії до уряду, як Петлюра приймив їх дуже сухо і зимно, як то Придніпрянці з т. зв. „Нац. Державного Союза" жили в найтіпіші згоді з гал. урядом і гал. армією і т. д. і т. д. Все те пише Придніпрянець і чоловік, що сам то пережив та бачив на власні очи.

Комуж маємо вірити: йому чи якомусь там А. Петрову з „Нар. Волі", що то поза Дітрой ввесь час війни носа не показував?

Янко Купала.

ПАМЯТИ Т. ШЕВЧЕНКА.

Од гостинця до гостинця,
Од хати до хати
Дзвенить кобза Українцям
Про велике свято:
Славетного свого сина
Кобзарь пророка
Вся соборна Україна
Згадує цю року.
Місце для йому почесне
Бідної і богатої:
Скрізь співають його пісні
Парубки й дівчата.
Лине пісня кобзаря
Від краю до краю,
Пливе вільно, наче річка,
Перешкод не знає!
Сам в життю не мав
Ни злагоди ні доли:
Десять кращих років
Стратив у неволі
Але своїм дивним словом
Відомий будив в народі,
Научив дух любити волю,
Рідний край і мову.
Його батьком охрестила
Україна рідна.
Будь і нам же батьком милим,
Українцю славний!
Плинучи у даль німую,
Твоя пісня голосною
Хай одібється луною
В кождім серці білоруськім.

НА ПРОДАЖ ДІМ,

деревляної, сильної будови, на дві родини в місті Джерзи Сити (Jersey City). Добрі ренти. 5 і 6 просторих румів з купальнями. Свій рентом можете сплачувати морґеч. Ліпша користь і забезпека чим купно цьерів в ненежній компанії. Ціна $5,500.00, морґеч $3000.00. Близший опис і користи подасть аґенція: ST. MILANOWYCZ & WEIL CO., 193 Grand St., Jersey City, N. J. 76-78

РЕШТКИ АРМІЇ У. Н. Р. В ПОЛЬЩІ.

(Деморалізація. Тайні організації. „Увет". Військова Рада. Петлюра — а Омелянович-Павленко. Петлюра пристів 25-мільйонна позичка в Польщі. Польсько-руськоукраїнська коаліція проти большевиків. Чужі місці).

Частина армії У. Н. Р. розкинені по ріжних таборах Польщі. Харчі недостаточні, підмога з боку Уряду У. Н. Р. дуже недостаточна Покищо не відбувається Підготовлений ядо формування протибольшевицької армії. Загальна деморалізація, передівсім поміж старшинами.

З кругів Ґенерального Штабу У. Н. Р. вийшов почин тайної військової організації Українське Військове Товариство" (в скороченню „Увет"). Метою Товариства — боротьба за самостійну соборну Україну, оборона інтересів армії, усунення здеморалізованих одиниць так з армії, як з цівільних установ, вплив на політику У. Н. Р., оскільки цього буде вимагати інтерес армії. Організація по більшується при помочі персонального заклику. Імена провідників невідомі; організація успішно розвивається, передусім серед вищих старшин.

Серед нищих старшин завязалась друга тайна організація без назви з метою боротьби за самостійність України і підбору здорових елементів в армії для цеї цілі. Поступи організації мало замітні. Імена провідників незнані.

Обі тайні організації як і наддніпрянські партії рішаються підтримувати С. В. Петлюру тільки ізза його популярности на Україні, котра всіми вістками з України потверджується. „Увест", має намір обмежити вплив Петлюри на армію і не бувби проти того, щоб начальником Армії У. Н. Р. Такуж, місту мають стремління українських партій як це видно зорґанізації Ради Республіки.

Правдоподібно за почином „Увета" організується Військова Рада, як найвищий рішаючий орган в справах Армії У. Н. Р. при Петлюрі. В склад мають увійти три міністри цивільні, міністер військових справ і пятьох представників верховних кругів Армії. Цих останніх правдоподібно буд старатися перевести „Увет" з поміж своїх членів.

Відносини поміж С. В. Петлюрою і Омелянвичом-Павленком дуже напружені. Омелянович-Павленко ні в армії, ані серед партій замітної підтримки не має. Хотіть в звязку з фраґмаразм. Ну короткій але річевій дискусії, з огляду на але чисто участників. Ґенерал запропонував щоби всі присутні творили тимчасовий секретуватний комітет, як Український Відділ Військового товариства America's Making котрий має занятися скликанням нарад українських товариств, де вибереться сталий комітет до підготовання вистави. Присутні одноголосно згодилися і вибрали головою Українського Відділу О. Ревюка, а секретарем С. Мостового.

Український Відділ зараз відбув своє перше засідання і по коротких нарадах рішено приступити до справі вистави збори українських товариств з Ню Йорку і околиці, які відбудуться в „Українськім Народнім Домі" 217 Іст. 6. ул. в Ню Йорку дня 11 цвітня 8 год. вечером.

Стефан Мостовий.

AMERICA'S MAKING.

Під такою назвою оснували і заінкорпорували в Ню Йорку визначні Американці товариство, якого ціцею єсть уладити велику виставу, на якій іміґранти, кождої народности мають показати чим вони причинилися до економічного і культурного розвою Америки від то-льоніяльних часів до тепер. Вистава відбудеться в 71-st Regiment Armory, Park Avenue New York City в жовтню і буде тревати цілий місяць. Комітет сеї вистави, якого почетним головою єсть бувший міністер просвіти Ф. К. Лейн, енерґічно працює серед ріжних національних ґруп в Ню Йорку і околицях щоби відповідно приготовити кожду народність до згаданої вистави.

З Злучених Державах, а головно в Ню Йорку і околицях живуть іміґранти майже кождого народу земної кулі, привезли з собою до Америки часть своєї національної культури, яка в сей або інший спосіб причиняється до розвою економічного і духовного життя американського народу. На America's Making виставі призначено **оден день і вечер** кождій народности в котрий вона буде мати нагоду показати американцям, що вона з собою привезла і чим причинилася до будови американського життя. Директор згаданої вистави Дж. Ґенелс відбуває наради з представниками ріжних національних ґруп, головно з представниками народних товариств, які орґанізують між собою комітети і приготовляються до виставки.

Дня 29. марта відбулося в домі Шкільної Ради в Ню Йорку засідание представників також української іміґрації. Комітет вистави запросив на засідание всіх представителів українських співацьких і запомогових та просвітних товариств і урядників центральних українських орґанізацій в Ню Йорку. Однак того вечера відбувалися наради товариств в Народнім Домі і на засідание прибуло мале число делеґатів.

Отвираючи засідание, головний директор вистави Дж. Ґенелс, поясняв присутним цілі вистави і взивав Українців, щоби взяли в ній активну участь. Я вірю — говорив директор — що Українці богато причинилися до економічного й індустріяльного розвою Злучених Держав, а своєю мельодійною розвиненою піснею та народними вишивками заімпонують на виставі і найвибагливійшим глядачам. Ну короткій але річевій дискусії, з огляду на але чисто участників. Ґенелс запропонував щоби всі присутні творили тимчасовий секретуватний комітет, як Український Відділ виставового товариства America's Making котрий має занятися скликанням нарад українських товариств, де виберється сталий комітет до підготовання вистави. Присутні одноголосно згодилися і вибрали головою Українського Відділу О. Ревюка, а секретарем С. Мостового.

Український Відділ зараз відбув своє перше засідание і по коротких нарадах рішено приступити до справі вистави збори українських товариств з Ню Йорку і околиці, які відбудуться в „Українськім Народнім Домі" 217 Іст. 6. ул. в Ню Йорку дня 11 цвітня 8 год. вечером.

Стефан Мостовий.

ПИШІТЬ ПО НОВИЙ ШИНИК КНИЖОК НА АДРЕСУ:
"SVOBODA",
83 Grand St Jersey City, N. J.

З У. Н. Громади в Ню Йорку.

Отсею дорогою повідомляється громадян Ню Йорку, що перші наради Ширшого Комітету У. Н. Громади відбудуться в суботу, 16. квітня 1921, вечером.

Товариства, братства і сестриціва, до котосиян своє членство і заплатили членську вкладку до У. Н. Громади на 1921 рік, повинають видавати довновласти для своїх трьох чіндоуручників. При тім треба памяти, що відпоручником товариства може бути лише член У Н. Громади.

Товариства, братства й сестриціва, що не належать до У. Н. Громади, звають пполосити свій вступ і заплатити членську вкладку найдальше до 14. квітня 1921, коли хочуть лишати свої відпоручники на збори Ширшого Комітету.

Кождий відпоручник товариства мусить явитися на сиї збори.

ЗА ГОЛОВНИЙ ВИДІЛ У. Н. ГРОМАДИ:

Й. Хомів, пред. С. Колодій, заст. пред.

Ф. Матвай, касієр

Т. Мілецьцк, рек. сек. М. Д. Величко, фінан. секр.

УВАГА НА ЧАСІ!

Хто хоче висилати святочні желання ВЕЛИКОДНИХ СВЯТ ДО СТАРОГО КРАЮ, повинен се зробити сейчас, аби не було за пізно. Маємо на складі дуже гарні

КАРТКИ ВИШИВАНІ ШОВКОМ,

перевязані гарною стяжкою, з відповідним віршом в середині і з написию „ХРИСТОС ВОСКРЕСІ" — Ціна 25 центів.

Картки емальовані і матові з відтиком „Христос Воскресі" — Ціна 5 центів.

Пишіть на адресу:

"SVOBODA", 83 Grand Street, JERSEY CITY, N. J.

ВІДДІЛ ОХОРОНИ ЗДОРОВЛЯ.

Док. мед. МУСІЙ КАДЕЦЬ.

(Докінчення).

Охорона від тифу.

Охоронитись від тифу не тяжко, знаючи вже, як він розповсюджується. Охорона може й має бути на великій скалі, де цілі громадянства та місцевости проводять ріжні міри для фільтрації води та устроєнна й уліпшення водотоків, модерних каналізацій, знищення чи дізинфекціонування екскрементів та нечистий, коли вони спускаються до рік чи озер, звідки користуються водою.

Особиста охорона є найважнійша хочби тому, що кожен чоловік може сам себе устерегти, як тільки не забуває та держиться правил гігієни. Памятайте лише на: пальці, мухи, поживу, воду. Руки треба завсіди мати чистими не від видного лише бруду, але й від бруду невидного, бо бацили на руках не побачиш простими очима. Для того треба мікроскопа, котрий збільшує їх у кількасто разів, чи півтора тисячі разів часами й тоді лише вони виглядають не більш кропки в часописі. Завсіди треба мити руки милом та водою перед їдженням; виходячи з клозету, також треба мити руки, а теж і кілька разів на день підчас роботи. Нікоди не беріть поживи чи посуди, як ранійш не помили рук **милом і водою**; часами навіть щіткою. Глядіть, щоби кожен член Вашої родини, Ваш комірник, чи гість робив таксамо. При роботі та всюди слідіть за собою та за сусідом. Богато епідемій розповсюджувалось пальцями людськими.

Небезпека від мух навіть більша, бо кожду муху не вичистити від нечистий, на котрих вони сідають та лазять і де бацилі набирають на свої лапки. Тому ліпше зовсім від них вибавитись і то вдається знищенням мух, деб їх не бачити. Й що далеко важнійше, не давати мухам заводитись. Для сего нікоди ніде не залишайте жадної поживи, бо там мухи збираються. Відразу після їдження зберіть все потрібне та покрите, чимибудь, або ховайте до шафи; непотрібне спаліть, або викиньте в безпечне місце, котре конче треба держати покритим від мух. Держіть хату, стайню, та інші місця чистими, бо у гною й екскрементах мухи найбільш та найліпш плодяться. Й плодяться досить швидко. Одна самиця за 5 літних місяців розплодить нащадків у пять з половиною тисяч міліонів; часом меньше, а часом у 3—4 рази стілки. Ще не поспіли вийти, як вже потягнулись до куховарні, де їм тепло й ситно, — просто від екскрементів поживи! Й так розповсюджують вони тиф, холеру та інші недуги. Ось чому треба не тільки нищити мух, але нищити всі ті услівя, у котрих вони живуть і плодяться.

Пожива як агенція розповсюджування тифу є дуже важний фактор. Її палці і мухи і вода опоганюють бацилями й через неї зараза просто передається чоловікови. Якби себе не пильнувати й щодо пальців, й щодо мух, від поживи усеж заразитись можна, бо вона могла бути опоганювана ще до того, як дісталась до нього. Тому добра регула ніколи ані їсти, ані пити нічого з того (що не зіпсується від кипячення) як воно не варилось і тимсамим вбило всі бацилі. Підчас епідемії, чи там де є кілька випадків тифу, нічого невареного не їсти. Завсіди обпарювати окропом кілька разів всі овочі, котрих варити не можна, а потім їх держати хвилин 15 в оцті — як наприклад огірки, редьку, салату і т. д.

Устриці, котрі звичайно їдять сировими, часто розповсюджують тиф, як вони приходять з опоганюваної води. Тому, коли Ви не є певні за них, чи в часі епідемії, сировими їх їжте, а лише вареними чи добре просмаженими.

Нікоди не пийте некипяченої води чи молока, собливо в дорозі, чи де не знаєте жерел, відкіля вони приходить. Там, де нема водотоків з фільтрами, підчас епідемії добре не користуватись ні для чого некипяченою водою. Вся вода у хаті повинна мати свою кипяченою. Відомі факти, де в одному місті, де одна частина користувалась водою з ріки, а друга з водотока фільтрованою, епідемія була лише там, де користувались річною водою. Лондон, Берлін, Гамбург та інші великі міста користуються фільтрованою водою з досить нечистих жерел і не баччучи на се вони увільнились від тифу та інших недуг, розповсюджуваних водою в той час, коли другі міста в Европі й Америці, котрі користуються дуже доброю водою з досить чистих жерел, але її не фільтрують, такого успіху не добились.

Цікавий також випадок з епідемією тифа у Майдставні, в Англії, осінню 1897 р., де заведужало біля 2000 з населення в 34.000 душ. Майдставні діставав свою воду з трох ріжних жерел: Коссингтон, Боарлей і Фарлей і з 1680 випадків тифу частина міста, що користувалась водою з Коссінгтона мала 30; Боарлей — 70; і Фарлей 1580 хорих тифом.

Лід, котрим так богато користуються особливо тут в Америці, де літом просто кладуть його у воду, вже не раз був причиною зараження тифом, бо лід з опоганюваної ріки чи озера також є опоганений. Бацилі досить довго живуть в леду й не гинуть. **Тому ніколи не кладіть леду у воду чи инші напитки.** Ставте воду на лід, як хочете зимної води. Правда, що у великих місцевостях лід для господарств і реставрацій продається не річний чи натуральний, а роблений з чистої фільтрованої води, але **ліпше звикати не уживати леду в їдженню чи напитку.**

Ще один важний фактор, найважнійший по послідним думкам медицинської професії, се „бацілентрегери", чи носителі та розповсюджувателі бацилів. Як вже було сказано в останній статті, „бацілентрегери" є люди, котрі хоріли тифом, чи перенесли дуже легку форму тифу, що навіть того самі не знають, але не увільнились від бацилів і дуже легко заражають інших.

В 1907 році німецькі лікарі першими дуже докладно розслідували се питанне і переконались, що значне число одужавших від тифу далі має у своїх екскрементах тифові бацилі. Деякі пару місяців, а деякі й пару літ. Відомі також випадки, де 29 літ після одужання від тифу у екскрементах усе ще були бацилі.

У Штрасбурзі, в Німеччині, в одній пекарні кожен новий робітник захорів тифом. Виявилось, що господиня, котра сама варила для робітників, 10 літ ранійш мала тиф. Коли її відсторонили від куховарні, тиф припинився.

Ще один цікавий вибух тифу, де в однім інституті в Англії було 28 недужих. У тут виявилось, що куховарка там хоріла тифом 6 літ ранійш й що рік тому вона була куховаркою в другім інституті, де за рік занедужало тифом 25 чоловік.

Але найцікавійший випадок з „носителем бацилів" був тут в Америці й сам „бацілентрегер" ще по сей день сидіть арештований в Ріверсайд шпиталі в Ню Йорку, яко небезпека для загалу. То є одна Айришка Мері Меллон, женщина літ 50, котру прозвали „Тайфойд Мері".

Літом 1906 року, в Ойстер Бей, в одної родини, котра приїхала на літо з Ню-Йорку, захоріло тифом 6 чоловик в один тиждень. Ніде у Ойстер Бей ніхто більш не болів. Запросили лікарів розслідувати сей цікавий випадок, бо власник вілли боявся, що слідуючого літа ніхто його віллі не візьме зза сеї епідемії. Докладні розслідування води, поживи, каналізації й всього того, що можна було розслідувати, нічого не показали. Тоді зачали розслідувати кожного окремого чоловіка на віллі й одразу на слід попали. Виявилось, що 4 серпня, за 3 тижні до епідемії, приняли з Ню Йорку нову куховарку, котра лишила їх 3 тижні після початку вибуху, й жадних случів не лишила. Аж в лютому 1907 р., 6 місяців пізнійше, її цілком випадково знайшли. Той самий лікар, що розслідував вибух у Ойстер Бей був закликаний у Ню Йорку до одного дому, де 23. січня захоріла тифом митниця, а 8. лютого дочка господаря, котра померла. Розслідування виявило, що 2—3 тижні до занедужання митниці до дому взяли нову куховарку й вона оказалась тоюсамою, котрої шукали. Доктор Сопор почав її розпитувати, але вона нічого і знати не хотіла. Не дише відмовилась відповідати на запити лікаря, але й ще на нього накинулась, що її даром турбують, Аяк ані лікар, ані її приятелі, котрих лікар просив о поміч своїм впливом на неї, не могли її переконати, щоб вона дала свою моч, послід, і кров для аналізу. Просто відмовлялась від бесіди з лікарями. Тоді сю справу передали у стейтовий департамент охорони здоровля, де було рішено її затримати для лікарського розслідування й 19. марта 1907 р. пятьом поліснеман з великим трудом вдалося її поборати та одвезти до шпиталю. Й тут вона відмовилась від бесід і відповіді на запити.

Аналіза її крови показала тиф. Послід був переповнений бацилями. В мочи їх не було. Тут вже більш не було сумніву у тім, що вона була стільки років ходячою заразою, але як довго, не можна сказати, бо вона нічого по сей день не хоче сказати, де й коли працювала чи мешкала. Відомо тільки що за 12 літ вона заразила найменьше 10 родин, разом 51 людий. Не відомо про богато більш і сей секрет Мері видко конче хоче зі собою до могили взяти. Завсіди по вибуху тифу вона одразу лишала місце.

Так її держали у шпиталю 3 роки. За той час вона домагалась через адвокатів, щоби суд її визволив й у 1909 році її сього відмовлено, на підставі загальної небезпеки.

У 1910 році новий комісар департменту охорони здоровля міста Ню Йорку др. Ледерлє згодився її визволити під услівем, що вона не буде працювати куховаркою, або там, де треба брати поживу в руки. Також рапортуватись до департаменту охорони здоровля від часу до часу. Гадали, що 3 роки у шпиталі та бажанне бути на волі її научило бути обережною і трохи більш совісною. Не пройшло і кілька місяців і Мері зовсім зникла. Цілих 5 літ не знали, де вона й що сталося з нею. Аж у січні 1915 р. у Слонв шпиталю для жінок, однім з найліпших в Ню Йорку, занедужало тифом 25 жінок, норсок і служниць. Розслідування показало, що за 3 місяці раніш приняли нову куховарку, паню Брави. Ніхто й не подумав, що пані Брави у дійсности є „Тайфойд Мері", хоч по усьому шпиталю на жарт її називали „Тайфойд Мері" одразу після вибуху, бо напечатали З часописий історію з „Тайфойд Мері", а як би не той жарт ще досі її не найшлиб, бо ізза жарту департамент охорони здоровля відразу запідозрів, що то була тасама Мері. Тимчасом Мері, як і завсіди, знов зникла. Ранійш перебралась до Ню Джерзи, а потім у Лонг Айленд, де її урешті затримали та силою забрали до шпиталю, де вона вже доживе свій вік.

Не буду описувати всі вибухи тифу, за котрі знаємо, що Мері відповідальна, але візьму один дуже цікавий. То було в 1902 році, у Дарк Гарбор, Мейн. Один нюйоркський адвокат взяв Мері куховаркою на літо. Приїхала вона 3 червня, а 17. вже зачався тиф. З родини у 9 чоловік лише двох не захоріло: сам адвокат, котрий пару років ранійш хорів тифом та сама Мері. Дипльомована доглядачка, котра дбала про хорих, сама занедужала тифом. Мері та адвокат, одинокі здорові у хаті, доглядували всіх хорих. Пізнійш, коли всі одужали, Мері одержала подарунки та гроші за поміч недужим, ніхто не гадав навіть, що то вона сама їх усіх заразила.

Як „Тайфойд Мері" заносила заразу зі собою до кождого дому, де служила? **Пальцями та поживою.** Людина вона дуже проста й у миттю рук кілька разів щоденно, після того як до вітру ходить, чи перед тим як зачинати ту чи іншу роботу, вона видно не вірить. Бацилів у неї було богато. Приходила з відхідника та рук не мила милом та водою, а то просто так водою обливала їх і все, бо очима бруду не бачила, хоч бацилів там було повно. Зараз до поживи, щоби щось до їдження приготовити. **Бацилі на поживу переносились і як ще було таке, що ще варилось, потім бацилі вбивались огнем й ніхто не заразився. Коли пожива була така, що не варилась, а давалась так, бацилі з поживою разом пійшли в жолудок, а нам у кишки й тиф поспідував.** Тому власне „бацілентрегери" є така небезпека. Щоб їх не було, треба кожного одужавшого від тифу екзаменувати кілька разів та аналізу робити, щоб запевнити себе, що тифових бацилів у тілі більш нема. А як вони є, з ними боротись з одної сторони, та учити „носителя бацилів", як оберігатись, щоб інших не заразити.

Щепленне проти тифу є найважнійша міра охорони. В початку свого століття англійський бактеріольог сер Врайт з іншими лікарями відкрив спосіб щеплення проти тифу, котрим чоловік є охоронений на довший час, на 2—3 роки. Здобутки від щеплення такі, що тепер нема армії на світі, в котрій був би хоч один нещеплений. В американській армії від 1911 року щепленне проти тифу є обовязкове.

В англійській армії, в Індії, на 5.500 щеплених було 21 випадків тифу, з котрих померло 2, а на 6.600 нещеплених було 187 хорих тифом, з котрих померло 26.

Без жадного сумніву щепленне є найліпшою мірою проти тифу, але то не значить, що можна з рештою не рахуватись, як вже щепленні. Треба бути не менш обережним на: **пальці, поживу, воду, мухи,** — бо буває, хоч дуже рідко, що щеплений також заражається тифом.

Лічене черевного тифу.

Жадних спеціяльних ліків проти тифу нема. Добрий догляд та обережна діета на першім пляні. Кімнату, котру можна легко вивітрювати, та добре ліжко: мягке, чисте. Водоліченне примінюється з великим успіхом. Провадити те все може тише свідомий лікар. Хорого треба держати в окремій кімнаті й лише спеціяльним людям можна доглядати за ним. Обережність проти зараження необхідна. Про те ми вже говорили. Й тут памятайте на: пальці, поживу, мухи.

Не забудьте також на **продіркування кишок** і слухайтесь лікаря, особливо щодо діети, бо неодин чоловік помер вже не від тифу, а оселедця, чи свіжої булки, чи пирога милої доглядачки чи доброго сусіда.

ЗАМІТКА.

Як би хто хотів звернутися з якими запитами в справі лікарської охорони здоровля, нехай пише на адресу:

Dr. M. M. KADETZ,
c/o Svoboda,
83 Grand St., Jersey City, N. J.

Відповідь може бути у „Свободі", а хто хоче особистої відповіді, нехай долучить заадресовану коверту з 2-центовою маркою.

Українські музичні рекорди.

Доставаю найпримородніші музичні рекорди всіх грамофонових компаній. Подбучний спис усяких рекордів висилаю даром і оплатно. — Достарчаю всякі музичні твори, особливо українські, на ріжні інструменти.

Продаю по дешевих цінах нотний папір і нотні зшитки. — Посередничу в купованню ріжних музичних інструментів і грамофонів. — Достарчаю всякого рода прапори, товариські відзнаки і печатки. — Доставаю ріжні українські книжки. — Маю на складі великий вибір гарних перепинних карток: українські типи і краєвиди, українські весільні сцени і Львові, ріжні картки з святочними желаннями, і т. п. Поодинокі картки в ціні від 5 до 15 центів. При більшім замовленню даю покупцям значний опуст. — Усякі справи полагоджую ретельно, совісно, чесно і швидко. Звертайтеся до мене з повним довірєм, а всякі письма адресуйте:

MRS. JOSEPH STETKEWICZ, 298 Second St., Jersey City, N. J.

ПРИ ПОВОРОТІ ДО КРАЮ І ТУТ В АМЕРИЦІ

мова ліпшого ремесла від автомобільового. Я є з краю довголітний і добрий механік і шофер в Америці. Хто вивчиться в нашій школі, той стане добрим механіком і шофером. Будете нам вдячні по всі часи. Знаєте, що наша школа є одною з ліпших в Америці. Уживаєть до науки всі найновійші моделі автомобілів. Денні і вечірні курси. Можете заробити 25-35 дол. на тиждень. Просимо зайти до нашого офісу і порадьтеся з нами. Офіс отворений і в неділі.

Записуйтесь до нашої школи. — L. Stepanoff, інструктор і механік.
Для інформації нам офіс отворений в неділі до 12. т. в пол. Пишіть по каталоги

ARENA AUTO SCHOOL, 151 W. 54th St., NEW YORK, N. Y.

ПОВІДОМЛЕННЯ.

Отсим повідомляємо український загал, всіх наших клієнтів і прихильників що з днем 1-го цвітня 1921. АМЕРИКАНСЬКО-УКРАЇНСЬКЕ БЮРО в Ню Йорку 520 Іст 6-та улиця, закупило і перебрало АМЕРИКАНСЬКО-УКРАЇНСЬКЕ БЮРО в Філядельфії. Зміни в дотеперішних урядинах в обох офісах Бюра ніяких нема. Тільки наступила зміна в директорах з малим виїмком.

Від 1-го цвітня оба офіси Бюра переходять під особистий заряд АНТОНА ПАШУКА, предсідателя нашої інституції. Заявляємо, що окрім тих двох офісів Бюра ми не маємо ніяких зносин бізнесових з другими агенціями або подібними Бюрами, тому просимо у всіх справах відносити тільки на понизше подані адреси. Також заявляємо що наша інституція не є ніякою ПОЛІТИЧНОЮ або ПАРТИЙНОЮ інституцією, але чисто УКРАЇНСЬКОЮ БІЗНЕСОВОЮ ІНСТИТУЦІЄЮ.

Маємо повну надію, що кождий Українець буде звертатися в справах як:

ПЕРЕСИЛЦІ ГРОШЕЙ РІДНИМ В КРАЮ;
ВІДЇЗДОМ ДО КРАЮ;
СПРОВАДЖЕННЕМ РОДИНИ З КРАЮ ДО АМЕРИКИ;
ВИРОБЛЕННЕМ ПАШПОРТІВ І ДОКУМЕНТІВ

і всіх инших справах тільки до своєї української інституції з повним довірєм а буде певний за чесну обслугу. У всіх справах пишіть або приходіть до:

American Ukrainian Bureau, Inc.,

520 E. 6th Street
NEW YORK, N. Y.
Головний офіс.
А. Пашук, пред.

322 N. 8th Street
PHILADELPHIA, PA.
Філія.
Марія Тихаиська, секр.

Телефон: Harlem 3502

ДР. МУСІЙ КАДЕЦЬ
УКРАЇНСЬКИЙ ЛІКАР

Головний офіс:
38 West 120 Street,
коло Пятої Евні
Приймає щоденно: 12—1 попол., 5—7 вечер. У неділі і свята: 3—5 попол.

Відділ:
Телефон: Orchard 9816
Dry Dock 1118
41 St. Marks Pl. (8th St.)
коло Другої Евні
Приймає щоденно: 8—10 рано, 7—9 вечер. У неділі й свята 9—1 попол.

Найнизші рати, найліпшу і найскоршу обслугу дістанете, висилаючи гроші через наш банк. Нотаріяльний Відділ, Пашпорти, Шифкарти. Від грошевих вкладок платимо 4%.

AMERICAN UNION BANK,
JOHN NEMETH, Pres.
10 East 22nd St., New York City.

ДАРОМ!
КОЖДОМУ ВИШЛЕМО
КИШЕНКОВИЙ КАЛЕНДАРИК НА РІК 1921

На кошта пересилки проситься прислати 5-центову марку.
ВЕЛИКА МАПА нової Европи, в кількох красках, ціна з пересилкою 35 центів.

Адресуйте: 1448—
UKRAINSKA KNYHARNIA
im. T. SHEWCHENKA,
168 E. 4th St., New York, N. Y.

ЗДОРОВІ ДІТИ СЕ НАРОДНЕ БОГАТСТВО

Коли ви не в силі кормити дитину—не добирайте ніяких способів, але давайте

Borden's
EAGLE BRAND
(CONDENSED MILK)

пожива, що знаменито вплекала сотки тисяч дітий за минувші шістьдесять два роки.

THE BORDEN COMPANY
Borden Building New York

0142 No. 15

Таки СЕГОДНЯ відітніть сей купон і вишліть почтою, а дістанете ДАРОМ книжочку про ПЛЕКАННЄ ДІТИЙ, де сказано як належить заходитись з дитиною. Також найдете там на рідній мові пояснення про кормленне.

Назвиско .....

Адреса .....

УКРАЇНСЬКЕ БАНКОВЕ БЮРО В НЮАРК, Н. ДЖ.
— СЕ Є ПЕРШЕ І ОДИНОКЕ —
УКРАЇНСЬКЕ БАНКОВЕ БЮРО В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ
ПЕРЕСИЛАЄМО ГРОШІ ПО ДНЕВНІМ КУРСІ ДО ВСІХ ЧАСТИН СВІТА З ПОВНОЮ ПОРУКОЮ.
ПРОДАЄМО ШИФКАРТИ НА ВСІ КОРАБЕЛЬНІ ЛІНІЇ.
Виробляємо ПАШПОРТИ до краю в кількох днях і СПРОВАДЖУЄМО родини з краю.

Виробляємо і затверджуємо повновласти, контракти і всякого рода инші судові, американські і краєві документи. Полагоджуємо спадкові справи за посередництвом заприсяжних українських адвокатів в краю.—Всіляких порад на жадане уділяємо безплатно, особисто і листовно.—Родинці: Коли бажаєте собі бути точно, скоро і совісно обслуженими, то удавайтеся або пишіть до нашого бюра. На кожду корєспонденцію радо і скоро відповідаємо. 28—

UKRAINIAN BANKING BUREAU,
Банкир, Мировий Судія і Нотар Публичний.
185 SPRINGFIELD AVE., corner Mercer St., NEWARK, N. J.
Маємо філію при: 206 Ferry Street, Newark, N. J.

МЕДИЧНА ЛЯБОРАТОРІЯ СВ. МИХАЇЛА

Коли Ви недужі на яку скірну недугу, немічні на силах, як маєте ревматизм, нечисту кров, сверблячку тіла, катар жолудка, солітер (паразитник), конвульсії (падучу хоробу), кашель, перестуду, внутрішні болі від подвигання, або коли дбаєте про красу Вашого тіла і потребуєте лік на поріст волося, вусів, або для усунення водося, пофарбовання сивого волося, зроблення лиця гарним або взагалі на всі инші недуги, а хочете мати гварантовану пораду і добру медицину, то опишіть нам зараз Вашу недугу а наші знатоки медицини Вам поможуть Жадайте каталоґу у:

ST. MICHAEL MEDICINE CO, INC.
CARLSTADT, N. J. Dep. D.

Оснований перед 30 роками

The State Bank
(КРАЄВИЙ БАНК)
374-8 Grand St., New York, N. Y.

СТАН МАЄТКОВИЙ ПОВИСШЕ $85,000.000.

Є богато причин задля яких Ваші банкові потреби повинні бути полагоджувані через Стейт Банк, 374-8 Гранд Ст., Ню Йорк.

The State Bank не є приватним підприємством, але банком, чартерованим правительством.

The State Bank є членом New York Clearing House, котре є стоваришенням найліпших банків в Америці

The State Bank має повисше 110,000 депозиторів а між ними є слідуючі: Містовий Уряд міста Ню Йорку
Стейтовий Уряд стейту Ню Йорк
Почтові Щадничі вклади

The State Bank є одним з найбільших банків в Злучених Державах, якого обслугу поручає горожанський Комітет зі Львова, і який з'єднав собі добру репутацію у банків тут і поза границями сеї держави за скоро і безпечно виконуванне поручених йому справ, і його грошеві переказки і драфти приймають і цінять всі банки в Европі

Складайте свої обсядности в The State Bank

Користайте з проценту, який наросте на Ваших грошах, а рівночасно забезпечите себе від всякої втрати

Висилайте гроші до Ваших родин через Стейтовий Банк по найвисшім денним курсі, і будьте певні, що вони дістануть їх скоро.

КОРАБЕЛЬНІ КАРТИ продаються по низьких цінах, бо ми є представителями найбільших кораблевих компаній в світі. Порада для осягнення ПАШПОРТІВ дається даром. Коли хочете, щоби обслужено Вас добре, прийдіть особисто або пишіть до

THE STATE BANK,
374-8 Grand St., New York City.

НА СВЯТА ДО СТАРОГО КРАЮ

через

ГАМБУРГ, БРЕМЕН, АНТВЕРП І РОТЕРДАМ

найлучше їхати тепер посрішними кораблями, тому, кождий відкликаючий до краю і назад, повинен вже тепер шифкарту замовити.

ШИФКАРТИ

до краю і з краю, спродаємо стисло по цінї компанійній, на всї головні Лінії.

ПАШПОРТИ

виробляємо кождому в кількох днях. За нуди гарантуємо аж до самого дому.

КРЕДИТИ

зі старого краю, спроваджуємо за посередництвом наших представників у Львові, Перемишли і Станиславові, також, виробляємо всі потрібні документи.

ГРОШІ

до старого краю висилаємо скоро і по найнизшім курсі, почтою, долярами, чеками і телеграфічно, під повною гарантією і вітвічальностию.

По інформації, прикладно висилаємо обслужливі обвіщення вище до:

STANDARD BANK

AVE. B. COR. 4TH ST. NEW YORK

ДАРОМ ТЕРПЛЯЧИМ НА ПРОПУКЛИНУ

5000 ТЕРПЛЯЧИХ ОДЕРЖИТЬ PLAPAO ДАРОМ НА ПРОБУ. НЕ КОНЕЧНО ОБТЯЖУВАТИ СВОЄ ЖИТТЯ НЕВИГІДНИМ ПОЯСОМ РУПТУРНИМ.

Таку ґлаґорогну оферту зробив сам винахідник сеї чудової методи, ґізаючої тебе день і ніч, щоби скріпити утомлені мясні, аби позбути ся остаточно невигідного пояса цілком і то без небезпечних операцій.

Нічого не платить ся.

5000, котрі напишуть, пішле пан Стварт достаточну скількість Plapao без коштів аби Ви цілковито випробували. За сю пробу не платить ся нічого ані тепер ані пізнійше.

Перестаньте носити пояс.

Так, перестаньте носити пояс, бо се знаєте з власного досьвіду, що пояс на руптуру є лише чимось ліпшим або фальшивою підпорою перед розпадаючим ся мутром, бо пояс сьпиває кругаки крови, підпирає лише терпячого здоровлє. Но щож дальше носити пояс на руптуру. Тут є добре средство, котре можете випробувати для власного вдоволеня то цілком даром.

Уживає ся в подвійній цїли.

Перше: Першою і найголовнійшою цїлию Plapao-Pads є, раз приложене вкупно прилягають до осьлабленя місцїв, придержують їх так, такий Plapao, а крім на примету стягати і котрий в получено зі складниками лїчничими лишкі мяси і їлаз на прилишнє кровлєнє крови, підпирає в сей спосіб мясні і приводить їх до правильного стану, сили і елястичности. Тої доперва, а не скорше, можна надїяти ся успішеня руптури. Друге: Маючи силу, прилягаючу, щоби не дозволити зсуваню ся товщини, Plapao-Pads оказались важним чинником у удержуваню руптури, котрої поки ся є в стані удержати. Сотки людий старих і молодих являли ся перед урядником уповажненим до відбираня присяги, цїлосвідчено Plapao-Pads являєтьмо їх руптуру цїлковито — лекарі з тих руптур була а дуже трудна стала і дуже слаба...

Заєдно діїають в день і в ночи.

Важною прикметою лїчна **Plapao-Pads** є, що триває розмірно лише короткий час до остаточних успіхів. А то з сеї причини, що пізнїє є безперервне через 24-годин по добу отже через день і ніч.

Нема недогідности, жадної ненависти і жадного болю. Кождої хвилї, коли спите або працюєте, се знамените средство не лишило вповні в мясні поле лише і силу, якої то сили потреба тим мясним черевним, аби удержати внутрешности в нутрі черева без штучної єнішної підпори.

Plapao-Pads оправдане.

Правда, на яких Plapao-Pads ліжають, можуть бути легко зрозумілі, коли глянете на поясну ілюстрацію і коли перечитаєте слїдуюче поясненє:

Plapao-Pad є зроблений з сильного гнучкого матеріялу „Е", котре має приємету полягати ся до рухів тїла і ліжкотвіть вигода в поцїнню. Матеріял його сторона є лишка, подібно як пластер, хотяй ріжнить ся від пластру, що заподіває, аби чоловнє „В" зсувано се з місця „А" се є побільшений конець, котрий прилягає до осьлаблених мясців і котрий запобігає зсуваню ся Plapao-Pad.

„В" є чоловнє формоване в сей спосіб аби замикало отвір руптури, запобігаючи висуваню ся внутренностий з черева. В чоловнї знаходить ся лїрчик, а лїрчик наповнений є ліком мавже цїлющим о прикметах стягаючих. З хвилею, коли лїк отріває ся через тепло тїла, стає течию і вкидає тоді з отвору означений „С" і вновь ся через лїрковий отвір в тїло, щоби скріпити мясні і стягнути отвір руптуровий. „Е" се є довгий конець Plapao-Pad, котрий прилягає до середної кости, а бедрова кість, будучи твердою частию тїла, подає, щоби Plapao-Pad-ом являєтьмо точку оперта

E
D
A
F
B
C
PLAPAO PAD WITH ELASTIC BELT BY PATENT PRESSURE
PLAPAO PAD WITHOUT PRESSURE
PLAPAO PAD WITHOUT ELASTIC BELT
PLAPAO PAD WITHOUT PRESSURE AND ELASTIC BELT
PLAPAO PAD WITHOUT ELASTIC BELT AND PRESSURE
PLAPAO PAD WITHOUT ELASTIC BELT AND PRESSURE
PLAPAO PAD WITHOUT PRESSURE AND ELASTIC BELT